

تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت

دکتر علی دلاور^۱
محمد جهانتاب^۲

۹۰/۴/۷
۹۰/۶/۲۶

تاریخ دریافت:
تاریخ پذیرش:

چکیده

امنیت قدمتی به وسعت تاریخ بشر دارد و سابقه آن همزمان با مفهوم اجتماع و جامعه می باشد. مفهوم اصطلاحی امنیت در بعد عینی آن فقدان تهدید علیه ارزش های حاکم در یک جامعه و در بعد ذهنی آن که همان احساس امنیت است. احساس امنیت در امان بودن یا در امان حس کردن جان، مال، هویت و ارزش های خود از تهدید، صدمه، آسیب و نبود دغدغه تأمین نیازهای معقول حال و آینده می باشد. امروزه در برداشت از امنیت و احساس آن افزون بر نبود تهدید، وجود شرایط مطلوب برای تحقق اهداف و خواسته های جمعی نیز مد نظر است. این گفتمان بر نگرشی ذهنی و تفسیر گرایانه از خطرات غیر مادی مبتنی است و بر توانایی های نرم افزاری و سرمایه های غیر مادی تأکید دارد. یکی از سرمایه های غیر مادی مورد تأکید سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی افراد و گروه ها را در دستیابی به منافع عمومی نظیر امنیت و احساس آن و عملکرد موثر نهادهای حکومتی یاری می رساند. در این رابطه تحقیقی با هدف تعیین تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت است از کلیه شهروندان شهر تهران بزرگ که سن آن ها بالاتر از ۱۸ سال می باشد. طبق آخرین آمار کشور، جمعیت ۱۸ سال به بالای شهر تهران ۳۱۵۳۰۷۲ نفر می باشد. روش نمونه گیری به صورت تصادفی خوشه ای است. برای تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۶۶۳ نفر تعیین شد. ابزار جمع آوری اطلاعات یک پرسشنامه استاندارد برای سنجش میزان احساس امنیت و یک پرسشنامه محقق ساز برای سنجش سرمایه اجتماعی می باشد. روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات همبستگی است. به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از اجرای ابزارهای پژوهش، شاخص های توصیفی مربوط به ویژگی های جمعیت شناختی و متغیرهای اصلی پژوهش (سرمایه

۱- استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

۲- عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی (نویسنده مسئول) Email:Andishepagohesh@yahoo.com

اجتماعی، متغیر مستقل و احساس امنیت، متغیر وابسته) و نمودارهای مربوط به آنها محاسبه و ترسیم شده است. در بخش روش های استنباطی به منظور آزمون فرضیه های پژوهش و پاسخگویی به سؤالات پژوهش از آزمون معناداری ضریب همبستگی، ضریب همبستگی چندگانه، ضریب همبستگی کانونی، تحلیل مسیر و اندازه گیری مکرر (طرح یک بین - یک درون) استفاده شد. نتایج در جداول جداگانه آورده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای آماری به ویژه نرم افزارهای SPSS (۱۸)، STATISTICA (۸) و Lisrel استفاده شد. نهایتاً فرضیه های تحقیق مبنی بر تأثیر مثبت سرمایه اجتماعی شناختی (اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، پنداشت ها)، سرمایه اجتماعی ساختاری (شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماع و ویژگیهای فردی شهروندان بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) تایید گردید. بر اساس نتایج تحلیل همبستگی کانونی از بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی ساختاری، مؤلفه ارتباطات اجتماعی با وزن ۰/۳۰۱ نسبت به مؤلفه شبکه های اجتماعی با وزن ۰/۲۱۲ از اهمیت بیشتری برخوردار است و بیشترین تأثیر را در ساختن این متغیر داشته است.

واژه های کلیدی:

امنیت، احساس امنیت، ابعاد احساس امنیت، سرمایه اجتماعی، ابعاد سرمایه اجتماعی، ویژگی های فردی

طرح مسئله

امروزه تأمین و توسعه امنیت پایدار و کسب قدرت برتر مبتنی بر منابع قدرت نرم است. اقتصاد برتر، فناوری و دانایی، منابع انسانی برتر، سرمایه اجتماعی، پیوستگی مردم و حاکمیت، مهم ترین منابع قدرت و امنیت تلقی می شوند (سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه. ش، ۱۳۸۳). از آنجایی که احساس امنیت بعد ذهنی امنیت است، می توان نتیجه گرفت که برای افزایش احساس امنیت نیز باید از سیاست های امنیتی معطوف به رویکردهای نرم و ایجابی استفاده نمود.

مساله اساسی این تحقیق این است که آیا سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان اثر دارد؟ در صورت پاسخ مثبت برای مشخص نمودن و شفاف سازی این مساله تأثیر مولفه های سرمایه اجتماعی از جمله اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، پنداشت ها (در بعد شناختی سرمایه اجتماعی) و شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی (در بعد ساختاری سرمایه اجتماعی) را بر ابعاد احساس امنیت از جمله احساس امنیت جانی، اقتصادی، ناموسی و اجتماعی شهروندان تعیین نمود. همچنین تأثیر ویژگیهای فردی شهروندان بر احساس امنیت را نیز مشخص کرد.

فرضیه های تحقیق

۱- فرضیه اصلی تحقیق

سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان تأثیر مثبت دارد.

۲- فرضیه های فرعی تحقیق

- سرمایه اجتماعی شناختی (اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، پنداشت ها) شهروندان بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر مثبت دارد.
- سرمایه اجتماعی ساختاری (شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی) شهروندان بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر مثبت دارد.
- ویژگیهای فردی شهروندان در میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر معنا داری دارد.

ادبیات نظری

مباحث نظری بررسی شده نشان می دهد، صاحب نظران مفهوم، گستره و عوامل تأثیر گذار سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت را متفاوت و متعدد بیان نموده اند. در نتیجه نظریه واحدی وجود ندارد، لزوماً چار چوب نظری تلفیقی باید ارائه داد.

احساس امنیت از جمله نیازهای اساسی، حیاتی و دائمی جوامع است، بدین ترتیب ایجاد، حفظ و گسترش آن از اهداف، وظایف و ارزش های بنیادین دولت ها می باشد. احساس امنیت جزئی جدا نشدنی از افکار عمومی و نگرش جامعه به امنیت است، به عبارت دیگر احساس امنیت بعد ذهنی امنیت می باشد. بدین ترتیب الزاماً خلاصه ای از مباحث نظری مربوط به امنیت بیان می گردد.

راجع به مرجع امنیت چهار نوع امنیت مختلف مطرح می باشد: امنیت یکایک شهروندان، امنیت ملت، امنیت رژیم و امنیت دولت (تریف، ۱۳۸۳: ۴۶). که از مراجع امنیت، امنیت یکایک شهروندان مد نظر می باشد

امنیت را از لحاظ سطح به سطوح بین المللی، منطقه ای و ملی تقسیم می کنند. امنیت بین المللی بر این مبنا استوار است که امنیت یک کشور، بنا به ترتیباتی که وجود دارد می تواند به امنیت کشور یا کشورهای دیگر و حتی دشمنان، ارتباط پیدا کند (کگلی، و دیگران، ۱۳۸۶: ۸۲ و ۸۳).

در امنیت منطقه ای، منطقه به معنی شبه سیستم مشخص و مشهودی از روابط امنیتی بین مجموعه ای از دولت هاست که از لحاظ جغرافیایی نزدیک هم باشند (بوزان، ۱۳۸۷: ۲۱۱-۲۲۴). امنیت ملی، آن قسمت از خط مشی حکومت است که هدفش ایجاد شرایط سیاسی ملی و بین المللی مناسب جهت حفاظت یا گسترش ارزشهای ملی بنیادین و اساسی، علیه مناقشات موجود بالقوه می باشد (تراگر و دیگران، ۱۹۷۳: ۳۶).

مولفه های امنیت ملی شامل امنیت انسانی، امنیت اجتماعی، امنیت جامعه ای، امنیت اقتصادی، امنیت قضایی و امنیت فردی می باشند.

مهمترین مکتب های امنیتی به شرح زیر می باشند:

- مکتب امنیتی- اثباتی، در مقام عمل متوجه راهبردهای اثباتی ای می گردد که به میزان زیادی با اصول و مبانی گفتمان سنتی امنیت ملی انطباق دارند.
- مکتب انتقادی که استراتژی پیشنهادی این مکتب برای برقراری امنیت و فایق آمدن

بر معضل «مقاومت اجتماعی» آمیزه ای از ملاحظات مکتب تفسیری (ذهنی گرایی و آرمان گرایی) و اصول مکتب پوزیتیویستی (عمل گرایی صرف) بوده و از حیث تحلیلی در میانه این دو قرار دارد.

• مکتب تفسیری برای درک معنای امنیت نزد هر بازیگر، روش تفهیمی را پیشنهاد می نماید که اجرای آن مستلزم برداشتن پنج گام اصلی می باشد: تلقی امنیت به مثابه یک عمل اجتماعی، نفوذ به لایه فعالیت اجتماعی، اطلاع از ضوابط اجتماعی، فهم معانی مقوم و بالاخره کشف مفاهیم بنیادین که در مجموع از معنای امنیت نزد بازیگری خاص پرده برمی دارد.

• مکتب واقع گرایی (رئالیسم)^۱ جوهره ی اندیشه هابزی بدون تغییر ماهوی را حفظ نموده است. همچون تاکید بر جدایی خیر سیاسی از خیر اخلاقی، نفی نقش تعیین کننده اخلاق، حقوق و ایدئولوژی در علم سیاست دارد.

• مکتب ایده آلیسم^۲ با اعتماد به عقل آدمی و باورهای پیشین آن بر تجویز امر مطلوب تکیه می کند. بر این اساس بدون آنکه دغدغه تحقق یک ایده در عالم واقع وجود داشته باشد، بر ضرورت تطبیق امر عینی با حدس ذهنی تاکید می ورزد.

• مکتب لیبرالیسم^۳ در اشکال مختلف آن، بر این امر تاکید دارد که انسان به دلیل انسان بودن، واجد برخی حقوق اساسی است که طبیعی انسان بوده و غیر قابل انتقال می باشد. بر مبنای این اصل، وظیفه دولت در جامعه لیبرالی عبارت است از پاسداری از مرز بین حوزه عمومی و خصوصی، جلوگیری از ادغام دین و سیاست، ممانعت از دخالت نظامیان در سیاست که به دلیل دسترسی به ابزارهای زور و روان بودن سیستم فرماندهی - فرمانبری، دارای توانایی ویژه ای هستند.

• مطالعات امنیتی فمینیستی^۴ با طرح این مسئله که مطالعات امنیتی تا کنون بر بنیان و شالوده مردسالارانه استوار بوده و نقش زنان در آن نادیده گرفته شده است، کل مطالعات و نظریه های امنیتی را زیر سوال می برند (عبدا.. خانی، ۱۳۸۳: ۲۶۹، ۲۶۶)

• مکتب کپنهاک^۵ امنیت را از جنبه های گوناگون مورد مطالعه قرار داده، اما در برخی جنبه ها بیشتر متمرکز شده و بعضاً مبتکر و طراح آن نیز بوده است. از جمله طرح امنیت موسع

1- Realism School

2- Idealism School

3- Liberalism School

4- Feminist Security Studies

5- Copenhagen School

در برابر مضیق می‌باشد. بوزان به شکل بسیار مبسوط، مستدل و قوی امنیت مضیق را به زیر سؤال برد و امنیت تک بعدی را به پنج بخش نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گسترش داد. این پنج بخش، جدا از یکدیگر عمل نمی‌کنند. هریک از آنها دارای کانون مهمی در درون مساله امنیت، برای تنظیم اولویت‌ها بوده و از طریق ارتباطات قوی به یکدیگر متصل هستند (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴).

• مکتب جامعه‌گرایی^۱ طی سه دهه آخر قرن بیستم دیدگاه‌های نوینی در باب «سیاست‌گذاری» در جوامع پیچیده مطرح کرده است، بطوریکه مفاهیم مستقلی چون مشروعیت سیاسی، حقوق بشر، امنیت انسانی و تساهل و رواداری نسبت به اقلیت‌های قومی، دینی، نقش بسیار مهمی در استحکام امنیت ملی و بین‌المللی ایفا می‌کند.

• مکتب اسلام^۲ امنیت را یکی از اصول زندگی و حالتی اجتناب‌ناپذیر در زندگی جمعی و عنصری ضروری در بهره‌وری از مزایا و مواهب حیات و نیز زمینه‌ساز تکامل و ارتقاء بشر تلقی می‌نماید. در اسلام امنیت به عنوان یکی از مقدس‌ترین آرمان‌های بشری و الهی یاد شده است (افتخاری و دیگران، ۱۳۸۳).

از مکتب‌های امنیتی بیشتر از نظرات مکتب امنیتی - انتقادی برای طرح «فرد» به عنوان مرجع امنیت، مکتب جامعه‌گرایی جهت تاکید به مفاهیمی از جمله مشروعیت سیاسی، حقوق بشر و امنیت انسانی و مکتب اسلام برای توجه به حاکمیت معیارهای انسانی و الهی استفاده شده است. آنچه می‌توان نتیجه گرفت این است که امنیت به معنی «محافظت در مقابل خطر، احساس ایمنی و رهایی از تردید» می‌باشد (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲). به عبارت دیگر «امنیت در معنای عینی فقدان تهدید در برابر ارزش‌های کسب شده را مشخص می‌کند و در معنای ذهنی فقدان ترس و وحشت را علیه ارزش‌ها معین می‌نماید» (ولفرز، ۱۹۶۲: ۱۵۰).

بطوریکه که بیان شد احساس امنیت بعد ذهنی امنیت است. احساس امنیت به مفهوم احساس آرامش طمانینه و حالت فراغت از هر گونه ترس، هراس و اضطراب می‌باشد (واتقی، ۱۳۸۰: ۱۷). عواملی که باعث شکل‌گیری ناامنی می‌شوند، الزاماً همان‌هایی نیستند که به نگرانی و احساس ناامنی می‌انجامند و این عوامل همپوشانی کامل ندارند. آنچه می‌توان نتیجه‌گیری کرد این است که احساس امنیت در امان بودن یا در امان حس کردن جان، مال، هویت و ارزش‌های خود از تهدید، صدمه، آسیب و نبود دغدغه تأمین نیازهای معقول حال و آینده

1- Communitarianism School

2- Islam School

می باشد دیدگاه های متفاوتی نیز در مورد مفهوم احساس امنیت وجود دارد. راجع به گستره احساس امنیت می توان گفت، همان طور که چیزی به نام امنیت مطلق وجود ندارد، انتظار احساس امنیت مطلق و رهایی کامل از تشویش، ناممکن و به لحاظ اجتماعی هم مطلوب نمی باشد، زیرا قدری اطمینان و تعارض خصوصیت ذاتی زندگی انسان است. بنابراین میزان احساس امنیت مطلوب و به عبارتی میزان بهینه خطر پذیری را فقط به صورت تجربی و در تعاملات می توان مشخص نمود.

احساس امنیت مفهوم چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه های متفاوت ظهور می یابد. منابع تأمین کننده احساس امنیت نیز برای افراد و گروه های مختلف جامعه متفاوت از همدیگر است. این منابع در سه سطح کلان، میانی و خرد اثر گذار هستند. در سطح کلان، ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشکسالی، زلزله، سیل و سقوط نهادهای سیاسی حکومت از عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می دهند.

در سطح میانی، روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالش های بین گروه ها و جناح های مختلف، کارکرد نیروی انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام مندی شغلی، تعاملات جناح های سیاسی، بهره وری اقتصادی عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می دهند.

در سطح خرد، روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام و خویشاوندان، همسایگان، همکاران و نیز تجربه های مستقیم و غیر مستقیم روزانه افراد از پدیده های مختلف از جمله سرقت، ضرب و شتم، قتل، عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می دهند. این تحقیق احساس امنیت را در سطح خرد مورد بررسی قرار می دهد.

مهمترین رویکرد های مطرح در احساس امنیت عبارتند از:

- رویکرد اول: با عنوان «آسیب پذیری»، که آسیب پذیری های فیزیکی، روانشناختی و اقتصادی را مد نظر قرار می دهد.
- رویکرد دوم: با عنوان «تجربه جرم»، اعم از مستقیم (به عنوان قربانی) و غیر مستقیم (از طریق دوستان، تماس های اجتماعی و یا رسانه ای) را مد نظر قرار می دهد.
- رویکرد سوم: بر محیط اجتماعی و فیزیکی محلی به عنوان منابع احتمالی احساس ناامنی (مانند تاکید بر آشفستگی های فیزیکی و فقدان انسجام اجتماعی به عنوان منبع احساس ترس

و ناامنی) متمرکز است (حسینی، ۱۳۸۷: ۲۷-۶).

آنچه می توان نتیجه گیری کرد این است که احساس امنیت در امان بودن یا در امان حس کردن جان، مال، هویت و ارزش های خود از تهدید، صدمه، آسیب و نبود دغدغه تأمین نیازهای معقول حال و آینده می باشد.

برای احساس امنیت، ابعاد، مولفه های متعددی بیان شده است. ابعاد احساس امنیت با توجه به تحقیق انجام شده به شرح زیر می باشد:

۱- احساس امنیت جانی

۲- احساس امنیت اقتصادی (فردی و عمومی)

۳- احساس امنیت ناموسی

۴- احساس امنیت اجتماعی (دلاور، ۱۳۸۴: ۲)

یکی از عواملی که در احساس امنیت موثر می باشد، سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی قواعد، هنجارها، تعهدات، تعامل و اعتماد مستقر در روابط اجتماعی، ساختارهای اجتماعی و ترتیبات نهادی جامعه می باشد که اعضا را به دست یابی به اهداف فردی و اجتماعی قادر می سازد.

صاحب نظران، سرمایه اجتماعی را در سطوح مختلف بیان نموده اند که اهم آنها سطح فردی، گروهی، سازمانی، ملی و... است که سطح فردی، مورد توجه قرار گرفته است.

مهمترین دیدگاه های سرمایه اجتماعی عبارتند از:

دیدگاه اجتماع گرایی که سرمایه اجتماعی را با سازمان های محلی چون باشگاه ها، انجمن ها و گروه های مدنی برابری داند.

دیدگاه شبکه ای که در آن سعی می شود هر دو جنبه مثبت و منفی سرمایه اجتماعی به حساب آورده شود. اهمیت پیوندهای عمودی و افقی در بین مردم و روابط درونی و فیما بین این قبیل هویت سازمانی منتج از پیوندها به عنوان گروه ها و بنگاه ها مورد تاکید قرار می گیرد. دیدگاه نهادی که مدعی است سرزندگی شبکه های اجتماعی عمدتاً محصول محیط سیاسی، قانونی و نهادی می باشد.

دیدگاه همیاری که می کوشد، آثار قوی دو دیدگاه شبکه ای و نهادی را در یکدیگر ادغام کند.

در این جایبشتر از دیدگاه های اجتماع گرایی، شبکه ای و نهادی بهره برداری شده است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات همبستگی است.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت است از کلیه شهروندان شهر تهران بزرگ که سن آن‌ها بالاتر از ۱۸ سال می‌باشد. طبق آخرین آمار کشور، جمعیت ۱۸ سال به بالای شهر تهران ۳۱۵۳۰۷۲ نفر می‌باشد.

روش سنجش

از بین مدل‌های سنجش سرمایه اجتماعی (مدل‌های کمی مبتنی بر تحقیقات پیمایشی و ویژگی‌های گروه اجتماعی، مدل‌های کیفی CRLRA و SCAT) از روش پیمایشی استفاده شد. در سنجش احساس امنیت نیز از روش پیمایشی استفاده گردید.

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشه‌ای در مناطق بیست و دوگانه تهران انجام شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۶۶۳ نفر تعیین شد.

ابزارهای اندازه‌گیری پژوهش

متغیرهای مورد اندازه‌گیری در پژوهش حاضر احساس امنیت و سرمایه اجتماعی که وسیله سنجش آنها دو پرسشنامه است. پرسشنامه مربوط به سنجش احساس امنیت شهروندان پرسشنامه‌ای استاندارد شده است. پرسشنامه دوم مربوط به سنجش سرمایه اجتماعی است که پرسشنامه‌ای محقق ساخته می‌باشد.

به منظور بررسی روایی محتوایی ابزار، پرسشنامه‌های مورد نظر در اختیار تعدادی از صاحب نظران و متخصصان امر در حوزه مورد نظر قرار گرفت و نظر صاحب نظران در خصوص روایی آن مثبت بوده است.

بطور کلی نتایج حاصل از بررسی پایایی پرسشنامه نهایی نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای پرسشنامه احساس امنیت، برابر ۰/۸۲، و برای سرمایه اجتماعی

برابر با ۰/۷۷ گزارش شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

ابتدا اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها استخراج و در جدول اطلاعات کلی یا جدول مادر تنظیم شد، سپس کلیه داده ها با استفاده از کامپیوتر و از طریق نرم افزارهای آماری به ویژه نرم افزارهای SPSS (۱۸)، STATISTICA (۸) و Lisrel در دو بخش روشهای توصیفی و استنباطی (پارامتریک و ناپارامتریک) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت توصیف نمونه آماری و داده های خام حاصل از متغیرهای پژوهش، ابتدا ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه پژوهش محاسبه و سپس شاخص های توصیفی مربوط به متغیرهای اصلی پژوهش (سرمایه اجتماعی و احساس امنیت) و نمودارهای مربوط به آنها محاسبه شده است. در بخش روشهای استنباطی به منظور آزمون فرضیه های پژوهش و پاسخگویی به سؤالات پژوهش و به عبارتی تعمیم نتایج بدست آمده از نمونه به جامعه آماری تحقیق، از آزمون معناداری ضریب همبستگی، ضریب همبستگی چندگانه، ضریب همبستگی کانونی، تحلیل مسیر و اندازه گیری مکرر (طرح یک بین - یک درون) استفاده شد که نتایج در جداول جداگانه آورده شده است.

یافته های پژوهش

نتیجه آزمون فرضیه اول (فرضیه اصلی) پژوهش

فرضیه اصلی پژوهش مبنی بر این است که «سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان چه تأثیری دارد؟»

برخی از نتایج حاصل به شرح زیر می باشد:

جدول اطلاعات توصیفی مربوط به مؤلفه های احساس امنیت

خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر	حداقل	میانه	میانگین	تعداد	ابعاد احساس امنیت
۰.۰۴	۰.۹۷	۹	۱.۹	۵	۴.۹۵	۶۶۳	احساس امنیت اقتصاد فردی
۰.۰۴	۰.۹۵	۹	۲.۰۴	۵.۳۸	۵.۳۷	۶۶۳	احساس امنیت جانی
۰.۰۴	۱.۰۳	۹	۱	۵	۵	۶۶۳	احساس امنیت نوامیس
۰.۰۴	۰.۹۱	۹	۱	۲.۹۷	۲.۹۷	۶۶۳	احساس امنیت اجتماعی
۰.۰۴	۱.۰۳	۹	۱	۴	۴.۱۱	۶۶۳	احساس امنیت اقتصاد عمومی
۰.۰۳	۰.۶۸	۷.۰۸	۲.۰۶	۴.۴۸	۴.۴۸	۶۶۳	احساس امنیت کل

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق احساس امنیت جانی با میانگین و انحراف استاندارد ۵/۳۷ و ۰/۹۵ نسبت به سایر مؤلفه های احساس امنیت از بالاترین میانگین و احساس امنیت اجتماعی با میانگین و انحراف استاندارد ۲/۹۷ و ۰/۹۱ از کمترین میانگین برخوردار است. همچنین نتایج جدول بالا نشان می دهد که میانگین و انحراف استاندارد نمره کل احساس امنیت به ترتیب برابر با ۴/۴۸ و ۰/۶۸ به دست آمده است.

جدول اطلاعات توصیفی مربوط به مؤلفه های سرمایه اجتماعی

خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر	حداقل	میانه	میانگین	تعداد	ابعاد سرمایه اجتماعی
۰.۰۳	۰.۸۱	۹	۱.۸۵	۴.۴۴	۴.۵۳	۶۶۳	اعتماد اجتماعی
۰.۰۳	۰.۸۳	۹	۱.۲۴	۳.۵۲	۳.۶۲	۶۶۳	هنجارهای اجتماعی
۰.۰۳	۰.۸۵	۹	۱.۵۸	۴.۲۵	۴.۳۵	۶۶۳	طرز تلقی و پنداشت ها
۰.۰۳	۰.۷۵	۹	۱.۸	۴.۸۷	۴.۸۴	۶۶۳	شبکه های اجتماعی
۰.۰۳	۰.۷۲	۹	۲.۰۸	۴.۱۵	۴.۱۸	۶۶۳	ارتباطات اجتماعی

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق مؤلفه شبکه های اجتماعی با میانگین و انحراف استاندارد ۴/۸۴ و ۰/۷۵ نسبت به سایر مؤلفه های سرمایه اجتماعی از بالاترین میانگین و مؤلفه هنجارهای اجتماعی با میانگین و انحراف استاندارد ۳/۶۲ و ۰/۸۳ از کمترین میانگین برخوردار است. میانگین و انحراف استاندارد بعد شناختی سرمایه اجتماعی به ترتیب برابر با

۴/۱۷ و ۰/۶۶ و میانگین و انحراف استاندارد بعد ساختاری سرمایه شناختی به ترتیب برابر با ۴/۵۱ و ۰/۶۵ به دست آمده است.

جدول میزان همبستگی مؤلفه های احساس امنیت با هر یک از مؤلفه ها و ابعاد سرمایه اجتماعی و آزمون معناداری

متغیر	همبستگی (r)	ضریب تبیین (r ²)	مقدار t	سطح معناداری	تعداد	ثابت	شیب
احساس امنیت اقتصاد فردی	اعتماد اجتماعی	-۰.۱۹	۰.۰۴	-۵.۰۲	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۵.۳۲
	هنجارهای اجتماعی	-۰.۱۴	۰.۰۲	-۳.۷۷	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۴.۲۳
	طرز تلقی و پنداشت ها	-۰.۱۸	۰.۰۳	-۴.۸۲	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۵.۱۵
	شبکه های اجتماعی	۰.۰۱	۰	۰.۲۸	۰.۷۷۹	۶۶۳	۴.۸
	ارتباطات اجتماعی	۰.۱۱	۰.۰۱	۲.۹۴	**۰.۰۰۳	۶۶۳	۳.۷۶
	شناختی	-۰.۲۲	۰.۰۵	-۵.۷۳	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۴.۹
	ساختاری	۰.۰۷	۰	۱.۸	۰.۰۷۳	۶۶۳	۴.۲۸
احساس امنیت جانی	اعتماد اجتماعی	-۰.۱۸	۰.۰۳	-۴.۵۹	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۵.۳۴
	هنجارهای اجتماعی	-۰.۰۹	۰.۰۱	-۲.۱۹	*۰.۰۲۹	۶۶۳	۴.۰۲
	طرز تلقی و پنداشت ها	-۰.۰۸	۰.۰۱	-۱.۹۸	*۰.۰۴۹	۶۶۳	۴.۷۲
	شبکه های اجتماعی	-۰.۰۱	۰	-۰.۱۶	۰.۸۷	۶۶۳	۴.۸۷
	ارتباطات اجتماعی	۰.۰۸	۰.۰۱	۲.۱۵	*۰.۰۳۲	۶۶۳	۳.۸۴
	شناختی	-۰.۱۴	۰.۰۲	-۳.۶۳	**۰.۰۰۰	۶۶۳	۴.۶۹
	ساختاری	۰.۰۴	۰	۱.۱	۰.۲۷۴	۶۶۳	۴.۳۵
احساس امنیت نوامیس	اعتماد اجتماعی	-۰.۱۳	۰.۰۲	-۳.۲۸	**۰.۰۰۱	۶۶۳	۵.۰۳
	هنجارهای اجتماعی	-۰.۰۷	۰.۰۱	-۱.۹	۰.۰۵۸	۶۶۳	۳.۹۲
	طرز تلقی و پنداشت ها	-۰.۰۷	۰	-۱.۸۱	۰.۰۷۱	۶۶۳	۴.۶۴
	شبکه های اجتماعی	۰.۰۱	۰	۰.۱۳	۰.۸۹۷	۶۶۳	۴.۸۲
	ارتباطات اجتماعی	۰.۱	۰.۰۱	۲.۵۱	*۰.۰۱۲	۶۶۳	۳.۸۴
	شناختی	-۰.۱۱	۰.۰۱	-۲.۹۱	۰.۰۰۴	۶۶۳	۴.۵۳
	ساختاری	۰.۰۶	۰	۱.۴۷	۰.۱۴۲	۶۶۳	۴.۳۳

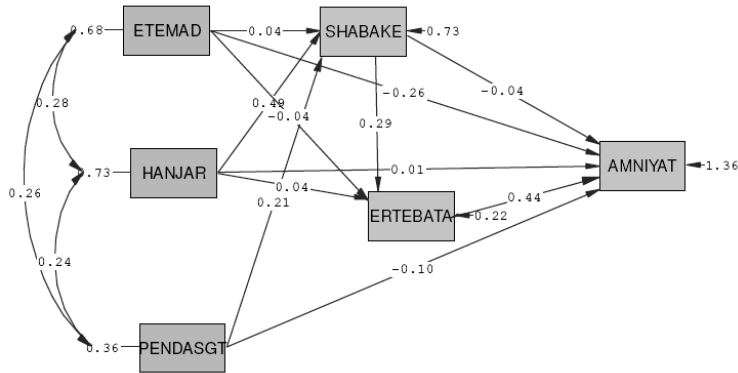
۰.۱۱	۴.۲۱	۶۶۳	**۰.۰۰۱	۳.۱۹	۰.۰۲	۰.۱۲	اعتماد اجتماعی	احساس امنیت اجتماعی
۰.۲۶	۲.۸۶	۶۶۳	**۰.۰۰۰	۷.۵۶	۰.۰۸	۰.۲۸	هنجارهای اجتماعی	
۰.۱۵	۳.۸۹	۶۶۳	**۰.۰۰۰	۴.۳۲	۰.۰۳	۰.۱۷	طرز تلقی و پنداشت ها	
۰.۰۸	۴.۶	۶۶۳	**۰.۰۱۰	۲.۵۸	۰.۰۱	۰.۱	شبکه های اجتماعی	
۰.۰۵	۴.۰۳	۶۶۳	۰.۰۹۹	۱.۶۵	۰	۰.۰۶	ارتباطات اجتماعی	
۰.۱۷	۳.۶۶	۶۶۳	**۰.۰۰۰	۶.۳۲	۰.۰۶	۰.۲۴	شناختی	
۰.۰۷	۴.۳۱	۶۶۳	**۰.۰۱۶	۲.۴۲	۰.۰۱	۰.۰۹	ساختاری	
-۰.۱۳	۵.۰۶	۶۶۳	**۰.۰۰۰	-۴.۲۵	۰.۰۳	-۰.۱۶	اعتماد اجتماعی	احساس امنیت اقتصاد عمومی
-۰.۰۱	۳.۶۸	۶۶۳	۰.۶۷۶	-۰.۴۲	۰	-۰.۰۲	هنجارهای اجتماعی	
-۰.۰۸	۴.۶۸	۶۶۳	**۰.۰۱۴	-۲.۴۸	۰.۰۱	-۰.۱	طرز تلقی و پنداشت ها	
-۰.۰۳	۴.۹۵	۶۶۳	۰.۳۵۱	-۰.۹۳	۰	-۰.۰۴	شبکه های اجتماعی	
۰.۰۵	۳.۹۹	۶۶۳	۰.۰۸۸	۱.۷۱	۰	۰.۰۷	ارتباطات اجتماعی	
-۰.۰۷	۴.۴۷	۶۶۳	**۰.۰۰۳	-۲.۹۶	۰.۰۱	-۰.۱۱	شناختی	
۰.۰۱	۴.۴۷	۶۶۳	۰.۶۸۶	۰.۴	۰	۰.۰۲	ساختاری	
-۰.۱۹	۵.۳۸	۶۶۳	**۰.۰۰۰	-۴.۱۳	۰.۰۳	-۰.۱۶	اعتماد اجتماعی	احساس امنیت کل
-۰.۰۲	۳.۷۲	۶۶۳	۰.۶۶۴	-۰.۴۳	۰	-۰.۰۲	هنجارهای اجتماعی	
-۰.۱	۴.۸	۶۶۳	**۰.۰۳۹	-۲.۰۷	۰.۰۱	-۰.۰۸	طرز تلقی و پنداشت ها	
۰.۰۲	۴.۷۵	۶۶۳	۰.۶۳۱	۰.۴۸	۰	۰.۰۲	شبکه های اجتماعی	
۰.۱۳	۳.۶	۶۶۳	**۰.۰۰۲	۳.۱۸	۰.۰۲	۰.۱۲	ارتباطات اجتماعی	
-۰.۱	۴.۶۳	۶۶۳	**۰.۰۰۶	-۲.۷۴	۰.۰۱	-۰.۱۱	شناختی	
۰.۰۸	۴.۱۷	۶۶۳	**۰.۰۴۲	۲.۰۴	۰.۰۱	۰.۰۸	ساختاری	

* معنادار در سطح ۹۵ درصد

** معنادار در سطح ۹۹ درصد

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول همبستگی بالا مؤلفه های احساس امنیت اقتصاد فردی، احساس امنیت جانی، احساس امنیت نوامیس، احساس امنیت اقتصاد عمومی و احساس امنیت کل بیشترین همبستگی را با مؤلفه اعتماد اجتماعی با ضرایب همبستگی ۰/۱۹-، ۰/۱۸-، ۰/۱۳-، ۰/۱۶- و ۰/۱۶- داشته است. مؤلفه احساس امنیت اجتماعی بیشترین همبستگی را با مؤلفه هنجارهای اجتماعی با همبستگی برابر با ۰/۲۸ به دست داده است. برای آزمون معناداری میزان همبستگی بین هر کدام از مؤلفه های احساس امنیت با مؤلفه ها و ابعاد سرمایه اجتماعی

از آزمون t با درجات آزادی $n-2$ استفاده شده است. نتایج جدول بالا نشان می دهد که t محاسبه شده برای همبستگی بین برخی از مؤلفه ها و ابعاد مذکور در سطوح اطمینان ۹۵ و ۹۹ درصد معنادار است. بدین ترتیب می توان انتظار داشت که همبستگی متغیرها و مؤلفه های معنادار در جامعه مورد نظر نیز در سطح اطمینان مورد نظر معنادار باشد. نمودار تحلیل مسیر مدل تأثیر مؤلفه های سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت به شرح زیر می باشد:

Chi-Square=5.00, df=1, P-value=0.02530, RMSEA=0.078

بطوریکه ملاحظه می شود تمامی شاخص های برازش در حد مطلوب گزارش شده اند. با توجه به ضرایب مسیر کاملاً روشن است که احساس امنیت بیشترین تأثیر را از عامل ارتباطات اجتماعی می پذیرد و این در حالی است که مؤلفه های «طرز تلقی و پنداشت» و «شبکه اجتماعی» اثرات منفی و «هنجار اجتماعی» کمترین اثر را بر احساس امنیت گذاشته است. شبکه با ضریب $0/29$ بیشترین اثر را بر روی ارتباطات داشته است و از میان متغیرهای پیشین عامل «اعتماد اجتماعی» بیشترین اثر را بر «ارتباطات اجتماعی» داشته است و اثر مؤلفه «طرز تلقی و پنداشت ها» بر «شبکه اجتماعی» با ضریب $0/21$ در رتبه دوم قرار دارد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه «سرمایه اجتماعی شناختی (اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، پنداشت ها) شهروندان بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر مثبت دارد.»

جدول وزن های کانونی متغیرهای ملاک

ریشه سوم	ریشه دوم	ریشه اول	ریشه متغیرهای ملاک
-۱.۰۵۱	-۰.۱۹۶	-۰.۵۷۲	احساس امنیت اقتصاد فردی (۱Y)
۰.۹۴۹	۰.۷۷۲	-۰.۰۰۷	احساس امنیت جانی (۲Y)
۰.۲۵۷	-۰.۳۳۸	-۰.۰۸۶	احساس امنیت نوامیس (۳Y)
-۰.۳۰۰	۰.۳۰۶	۰.۸۷۴	احساس امنیت اجتماعی (۴Y)
-۰.۱۶۰	۰.۷۴۸	-۰.۱۷۹	احساس امنیت اقتصاد عمومی (۵Y)

همانطور که از جدول بالا استنباط می شود، احساس امنیت اجتماعی و احساس امنیت اقتصاد فردی در ریشه اول با وزن های به ترتیب $۰/۸۷۴$ و $-۰/۵۷۲$ و احساس امنیت جانی و احساس امنیت اقتصاد عمومی در ریشه دوم نیز با وزن های $۰/۷۷۲$ و $۰/۷۴۸$ بیشترین وزن را در بین متغیرهای ملاک در ایجاد همبستگی های کانونی یکم و دوم داشته اند.

جدول: وزن های کانونی متغیرهای پیش بین

ریشه سوم	ریشه دوم	ریشه اول	ریشه متغیرهای پیشین
-۰.۴۳۸	-۱.۰۹۸	۰.۲۴۹	اعتماد اجتماعی (۱X)
-۰.۶۰۶	۰.۷۰۷	۰.۶۶۵	هنجارهای اجتماعی (۲X)
۱.۱۶۵	۰.۱۶۱	۰.۳۱۴	طرز تلقی و پنداشت ها (۳X)

برای متغیرهای پیشین نیز «هنجارهای اجتماعی» و «طرز تلقی و پنداشت ها» به ترتیب با وزنهای $۰/۶۶۵$ و $۰/۳۱۴$ در ریشه یکم و در ریشه دوم به ترتیب «اعتماد اجتماعی»، و «هنجارهای اجتماعی» با ارزشهای $-۱/۰۹۸$ ، $۰/۷۰۷$ بیشترین تأثیر را در ساختن متغیر اصلی داشته اند.

آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم پژوهش مبنی بر این است که «سرمایه اجتماعی ساختاری (شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی) شهروندان بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر مثبت دارد.»

برای محاسبه ضریب همبستگی کانونی، مؤلفه های احساس امنیت (شامل احساس امنیت اقتصاد فردی، احساس امنیت جانی، احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت نوامیس و احساس امنیت عمومی) به عنوان متغیرهای ملاک و مؤلفه های سرمایه اجتماعی ساختاری (شامل شبکه های اجتماعی و ارتباطات اجتماعی) به عنوان متغیرهای پیشین در نظر گرفته شده است.

۶- جدول وزن های کانونی متغیرهای ملاک

ریشه دوم	ریشه اول	ریشه متغیرهای ملاک
-۰.۵۱	۰.۳۸	احساس امنیت اقتصاد فردی (۱Y)
۰.۲۲	۰.۱۹	احساس امنیت جانی (۲Y)
-۰.۲۱	۰.۲۳	احساس امنیت نوامیس (۳Y)
-۰.۸۴	-۰.۴۲	احساس امنیت اجتماعی (۴Y)
۰.۳۴	۰.۵۴	احساس امنیت اقتصاد عمومی (۵Y)

همانطور که از جدول بالا استنباط می شود احساس امنیت اقتصاد عمومی و احساس امنیت اجتماعی در ریشه اول با وزنهای به ترتیب $۰/۵۴$ و $۰/۴۲$ - بیشترین وزن را در بین متغیرهای ملاک در ایجاد همبستگی کانونی یکم داشته است.

جدول وزن های کانونی متغیرهای پیش بین

ریشه دوم	ریشه اول	ریشه متغیرهای پیشین
-۰.۶۹	-۰.۹۷	شبکه های اجتماعی (۱X)
-۰.۴۴	۱.۱۰	ارتباطات اجتماعی (۳X)

برای متغیرهای پیشین نیز «ارتباطات اجتماعی» و «شبکه های اجتماعی» به ترتیب با وزن های $۱/۱۰$ و $۰/۹۷$ - در ریشه یکم بیشترین تأثیر را در ساختن متغیر اصلی داشته اند.

آزمون فرضیه چهارم

فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر این است که ویژگیهای فردی شهروندان در میزان

تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت (جانی، اقتصادی، اجتماعی، نوامیس) آنها تأثیر معنا داری دارد. خلاصه نتایج بدست آمده حاکی است:

۱- اثر جنسیت در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است، بدین معنا که به طور کلی بین احساس امنیت زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین اثر تعاملی جنسیت و احساس امنیت در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. این مطلب بدان معناست که زنان در برخی از مؤلفه های احساس امنیت از مردان بالاتر و مردان در برخی دیگر نسبت به زنان احساس امنیت بالاتری را گزارش کرده اند.

بر اساس نتایج بدست آمده به غیر از مؤلفه احساس امنیت اجتماعی در سایر مؤلفه ها بین زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین بین مؤلفه های احساس امنیت (صرف نظر از عامل جنسیت) نیز تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین صورت که آزمودنی های پژوهش صرف نظر از جنسیتشان در مؤلفه امنیت اجتماعی دارای پایین ترین میانگین و در عامل امنیت جانی بیشترین احساس امنیت را ابراز کرده اند.

به جز مؤلفه های «اعتماد اجتماعی» و «شبکه های اجتماعی» بین زنان و مردان در سایر مؤلفه های سرمایه اجتماعی تفاوت معناداری مشاهده نمی شود. همچنین نتایج بدست آمده حاکیست، بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی (صرف نظر از عامل جنسیت) نیز تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین نحو که به آزمودنی های پژوهش صرف نظر از جنسیتشان در مؤلفه هنجارهای اجتماعی دارای پایین ترین میانگین و در عامل شبکه های اجتماعی دارای بالاترین سرمایه اجتماعی میباشند.

۲- بین میزان احساس امنیت با توجه به وضعیت تاهل آزمودنی های پژوهش تفاوت معناداری مشاهده نمی شود. یعنی به طور کلی آزمودنی های مجرد، متأهل و مطلقه احساس امنیت نسبتاً یکسانی را گزارش کرده اند تعامل وضعیت تاهل و احساس امنیت در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. این مطلب بدان معناست که بین میزان سرمایه اجتماعی مجردها، متأهل ها و مطلقه ها تفاوت معنادار وجود دارد. به همین ترتیب اثر تعاملی وضعیت تاهل و سرمایه اجتماعی نیز در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. بر اساس نتایج آزمون تعقیبی تک متغیری به جز مؤلفه ارتباطات اجتماعی، در سایر مؤلفه های سرمایه اجتماعی بین افراد مجرد، متأهل و مطلقه تفاوت معناداری مشاهده می شود.

۳- اثر سن در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است و این مطلب به زبان ساده بدان

معناست که آزمودنی های با سن های متفاوت احساس های متفاوتی از امنیت گزارش کرده اند. همچنین اثر تعاملی سن و مؤلفه های احساس امنیت در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است افراد با سن بیشتر از ۶۰ سال تقریباً احساس امنیت بالاتر و افراد با سن ۳۰-۱۸ سال احساس امنیت پایین تری را گزارش کرده اند.

به جز در مؤلفه شبکه های اجتماعی میزان سرمایه اجتماعی در سایر مؤلفه ها بر حسب دامنه های سنی مختلف تفاوت معنادار دارد.

۴- اثر سطح تحصیلات در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است و این مطلب بدان معناست که افراد با سطح تحصیلات مختلف میانگین احساس امنیت متفاوتی را گزارش کرده اند. همچنین اثر تعاملی سطح تحصیلات و مؤلفه های احساس امنیت نیز در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است.

تقریباً آزمودنی ها با سطوح تحصیلات مختلف بالاترین میزان احساس امنیت را در مؤلفه امنیت جانی و پایین ترین میزان احساس امنیت را در مؤلفه امنیت اجتماعی عنوان کرده اند. افراد با سطوح تحصیلاتی مختلف کمترین میزان سرمایه اجتماعی را در مؤلفه هنجارهای اجتماعی و بیشترین میزان سرمایه اجتماعی را در مؤلفه شبکه های اجتماعی گزارش کرده اند.

محدودیت ها

بانگرس به علاقه محقق به موضوع و احساس ضرورت انجام این تحقیق و تا کید بر تأمین امنیت از طریق توسعه و گسترش ابعاد سرمایه اجتماعی در چشم انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران نگارنده مصمم گردید این تحقیق را انجام دهد. محقق با بررسی تحقیقات انجام شده و پیشینه نظری و تجربی مربوط به موضوع با نارسایی هایی روبرو گردید که برخی از آنها به شرح زیر می باشد:

۱- تشتت و تداخل در تعریف، هدف، ابعاد، سطوح تجزیه و تحلیل و شاخص های سرمایه اجتماعی، بطوریکه جامع ترین تعریف سرمایه اجتماعی تعریفی چند بعدی است که چند واحد تحلیل را شامل می شود.

۲- کمبود پیشینه نظری و مطالب تئوریک راجع به احساس امنیت.

۳- سختی و مشکلات اندازه گیری و سنجش سرمایه اجتماعی. هر چند تا کنون چند روش ابتکاری برای اندازه گیری سرمایه اجتماعی ارائه شده است لیکن مشکل سنجش دقیق

آن همچنان پابرجاست بطوریکه فوکویاما مهم‌ترین مشکل اندازه‌گیری و سنجش سرمایه اجتماعی را سنجش ابعاد کیفی آن می‌داند.

۴- مشکل دسترسی و جلب نظر و مشارکت افراد نمونه تحقیق برای همکاری در تکمیل پرسشنامه.

پیشنادهای تحقیق

به استناد نتایج تحقیق کمترین احساس امنیت شهروندان مربوط به احساس امنیت اجتماعی و احساس امنیت اقتصاد عمومی و کمترین مولفه‌های اثرگذار بر سرمایه اجتماعی شهروندان هنجارهای اجتماعی و اعتماد به بستگان است. از طرف دیگر طرز تلقی و پنداشت‌های شهروندان و آثار ناشی از شبکه‌های اجتماعی اثر منفی بر احساس امنیت دارد. نتایج حاصله موارد مهم و اثرگذار بر احساس امنیت و سرمایه اجتماعی شهروندان است که بر این اساس پیشنهادات در دو قسمت به شرح زیر ارائه می‌شود:

الف - پیشنهادات تحقیقاتی

- ۱- تحقیق پیرامون موضوعات محدودتر در رابطه با موضوع پژوهش از جمله تأثیر هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی بر امنیت و احساس آن
- ۲- تحقیق پیرامون علت عدم احساس امنیت اجتماعی و اقتصاد عمومی شهروندان
- ۳- تحقیق پیرامون علت عدم اعتماد شهروندان به بستگان و خویشاوندان

ب- پیشنهادات راهبردی

- راهبردهای ارتقای سرمایه اجتماعی موثر بر احساس امنیت شهروندان بر اساس نتایج تحقیق به شرح زیر پیشنهاد می‌گردد:
- ۱- ترویج آموزه‌های دینی از قبیل صداقت، اعتماد، امانتداری، شور، همفکری، مساعدت به دیگران، مشارکت و... که از شاخص‌های سرمایه اجتماعی هستند.
 - ۲- تلاش برای جایگزینی مولفه‌های سرمایه اجتماعی به جای سرمایه‌های اقتصادی، فیزیکی و انسانی در برنامه‌ریزی‌ها
 - ۳- توجه به آثار سرمایه اجتماعی و بهره‌برداری از آنها در جهت تأمین امنیت و احساس آن

- ۴- برنامه ریزی برای تحکیم پیوندهای خانوادگی، افزایش اعتماد و کاهش طلاق
- ۵- برنامه ریزی برای کاهش ناهنجاری ها و انحرافات اجتماعی برای افزایش احساس امنیت شهروندان
- ۶- ایجاد و گسترش نهادهای مدنی به منظور افزایش زمینه های مشارکتی مردمی و افزایش احساس امنیت وجودی شهروندان
- ۱- تلاش در جهت کاهش بی اعتمادی مردم به هم، بستگان، نهادهای سیاسی و اجتماعی
- ۲- توسعه اقدامات مشارکتی و مردمی لازم در زمینه افزایش امنیت جانی، مالی، ناموسی و اجتماعی
- ۳- اطلاع رسانی مناسب به مردم راجع به تهدیدات و اقدامات انجام شده برای کاهش و رفع آنها برای افزایش احساس امنیت
- ۴- جلوگیری از پخش شایعات، حوادث و اخباری که باعث تشویش اذهان و افزایش اضطراب و ناامنی خاطر مردم می گردد.
- ۵- تأمین لازم برای حفظ و گسترش سرمایه گذاران داخلی و خارجی برای افزایش احساس امنیت اقتصاد عمومی

منابع:

- ۱- اشتراوس، لئو (۱۳۸۳)، فلسفه سیاسی چیست؟ ترجمه فرهنگ رجائی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی
- ۲- افتخاری اصغر و نصری، قدیر (۱۳۸۳)، روش و نظریه در امنیت پژوهی، ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی
- ۳- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم دولت ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی
- ۴- پاتنام، رابرت (۱۳۸۴)، جامعه برخوردار سرمایه اجتماعی و زندگی عمومی، مجموعه مقالات سرمایه اجتماعی، تهران: انتشارات شیرازه
- ۵- تاجبخش، کیان (۱۳۸۴)، سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، تهران: نشر شیرازه
- ۶- تریف، تری و دیگران (۱۳۸۱)، مراحل بنیادین اندیشه مطالعات امنیت ملی، ترجمه اصغر افتخاری، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی
- ۷- تریف، تری و دیگران (۱۳۸۳)، مطالعات امنیتی نوین، ترجمه علیرضا طیب و وحید بزرگی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی
- ۸- حسینی، حسین (۱۳۸۷)، جزوه احساس امنیت و مدیریت آن در جامعه
- ۹- دلاور، علی (۱۳۸۷)، تحقیق هنجاریابی آزمون احساس امنیت و بررسی این احساس در سطح شهر تهران بزرگ، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه ناجا
- ۱۰- دلاور، علی و دیگران (۱۳۸۴)، تحقیق راهنمای آزمون اندازه گیری احساس امنیت ناجا، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه ناجا
- ۱۱- دلاور، علی (۱۳۸۷)، تحقیق هنجاریابی آزمون احساس امنیت و بررسی این احساس در سطح شهر تهران بزرگ، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه ناجا
- ۱۲- رحمانی، محمود و کاوسی، اسماعیل (۱۳۸۷)، اندازه گیری و مقایسه سرمایه اجتماعی در بخش های دولتی و خصوصی، تهران: معاونت پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی
- ۱۳- سند چشم انداز ۱۴۰۴ ه.ش جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳)، تهران: سازمان مدیریت و برنامه ریزی
- ۱۴- سپاهپوش، امیر (۱۳۸۷)، مقاله فراتحلیل مطالعات سرمایه اجتماعی در ایران، نشر به فرهنگ، شماره ۳۰
- ۱۵- شجاعی باغینی، محمد مهدی و همکاران (۱۳۷۸)، مبانی مفهوم سرمایه اجتماعی، تهران: ناشر پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- ۱۶- صالحی امیری، سیدرضا و دیگران (۱۳۸۷)، سرمایه اجتماعی، تهران: پژوهشکده تحقیقات استراتژیک
- ۱۷- وانقی، قاسم (۱۳۸۰)، تدابیر و سیره عملی امام علی (ع) در تأمین امنیت اجتماعی، تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا

search for the sociology education. New York: Greenwood.

19- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In Richardson (ED) Hand book of theory and research for sociology of education. N.Y. Greenwood Presses.

20- Burt, R. (1997). The contingent value of social capital. Administrative Quarterly.

21- Christopher, M. (1989). The mediation processes. San Francisco Publishers.

22- Krishna A. & Shrader E. (1999). "Social capital assessment tool" conference on social and poverty reduction. The World Bank.

23- McSweeney, B. (1999). Security identity and interests. Cambridge. C. U.P.

24- Nahapiet, J. and Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital and the organizational advantage, Academy of Management Review. Vol. 23, No. 2.

25- Putnam, R. (1995). American declining social capital.

26- Putnam, R. (2000). Bowling alone: the collapse and revival of American community. NY: Simon and Schuster.

27- Wolfers, A. (1962). National security as an ambiguous symbol: John Hopkins University Press.

28- Wolfers, A. (1962). National Security as an ambiguous symbol. Baltimore: John Hopkins University Press.

29- World Bank. (1998). The initiative on defining, monitoring and measuring social capital.